

DOI: <https://doi.org/10.31318/2786-8877.7.2024.331814>

КОЧЕРЖУК Д. В.

Інститут театрального та музичного мистецтва Київського міжнародного університету. Заслужений артист естрадного мистецтва України, доцент кафедри музичного мистецтва. Інститут мистецтвознавства, фольклористики та етнології імені М. Т. Рильського Національної академії наук України. Аспірант відділу музикознавства та етномузикології. Науковий керівник — В. В. Кузик, кандидат мистецтвознавства, старший науковий співробітник (Київ, Україна).

Kocherzuk, Denys. Institute of Theatre and Musical Arts of the Kyiv International University. Honored Artist of Variety Art of Ukraine, Associate Professor at the Department of Musical Arts. Maksym Rylskyi Institute of Art Studies, Folklore, and Ethnology of the National Academy of Sciences of Ukraine. PhD student at the Department of Musicology and Ethnomusicology. Scientific Supervisor — Valentina Kuzik, Candidate of Art Studies, Senior Researcher (Kyiv, Ukraine).

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-9280-7973>

© Кочержук Д. В., 2024.

denis_kocherzuk@ukr.net

ФЕСТИВАЛЬ «ЧЕРВОНА РУТА» ЯК ЧИННИК ФОРМУВАННЯ УКРАЇНСЬКОГО ФОНДОВОГО ЗВУКОЗАПИСУ

THE FESTIVAL “CHERVONA RUTA” AS A FACTOR IN THE FORMATION OF THE UKRAINIAN RECORD LABEL

Розвиток звукозапису в Україні та світі потребує ґрунтовного дослідження із залученням наукових методів спостереження й аналізу — евристичного, емпіричного, системного, функціонального. Звукозапис як об'єкт технічного

й мистецького характеру має відповідну історію розвитку. Згідно з розвитком філософських, музикознавчих і технологічних компонентів, фахівці мали на меті створити певний предмет, що міг би фіксувати всі звукові процеси і явища задля збереження аудіо-інформації. Проте питання розвитку звукозапису набули маргінального характеру, тобто: ні науковці, ні виконавці не надавали ваги цьому феноменальному явищу. Розвиток звукозапису в українській культурі ХХ — перших двох десятиліть ХХІ століть спонукає до певного вирішення і ґрунтового дискурсу тих категорій, що знаменують (або маніфестують) творчість у «постсучасному» просторі. Звукозапис фіксує життєві культурні процеси, мистецькі явища, характерні для певного часу, він є своєрідною формою реставрації, запису та збереження аудіо-продукту, що став важливим явищем для сучасників. Фахівці у сфері культури і мистецтва досліджують здійснені звукозаписи за різними факторами: принципом, методом і специфікою фіксованого матеріалу. Тому значення звукозапису стало ключовою компонентою для фахівців, які досліджують мистецтво ХХ і початку ХХІ століть, зокрема форми й інструментарій розвитку запису звуку. Свідченням значимості звукозапису є збереження найкращих зразків культури та формування базового зібрання / архіву мистецьких здобутків людства.

Етнокультура, так звана «нова фольклорна хвиля» 1960-х, торкнулася майже всіх форм і жанрів музичного мистецтва. Особливо активно ці процеси відобразились у пісенній творчості, діяльності популярних ВІА — вокально-інструментальних ансамблів («Гроно», «Дзвони», «Смерічка» тощо). Водночас, характеризуючи динаміку та своєрідні особливості вокально-інструментальних ансамблів України середини ХХ ст., зазначимо вплив західноєвропейської течії поп-культури, що зародилася у Великій Британії і позначилася на ранній творчості молодих українських авторів. Так у музичному середовищі посилювався вплив рок-культури, яка ґрунтувалася на використанні «дітищ НТР» — електрогітар,

йоніки та електросинтезаторів [Павленко, Юцевич, 2000, с. 79–80]. А біт-музика (тобто, чіткого ритмічного удару) репрезентувала поєднання розмаїтих стилів: рок-н-рол, ду-воп, скіффл, ритм-н-блюз та соул, і фактично стала передвісником початку розвитку нових музичних течій і напрямів української поп-музики. У музиці біт-біт домінує зазвичай електромузичний інструментарій, гучний, посилений динаміками ансамблевий злагоджений спів, чітка партія ритм-секції (бас-гітари й ударних інструментів) [Бойко, 2010, с. 265]. Для цього стилю характерне впровадження іншонаціональних фольклорних інтонацій, тобто естетики іншонаціонального фольклоризму. Здебільшого свідомо komponуються наспіви, які легко запам'ятовують слухачі.

Особливої популярності в українській музиці 1970-х років зазнав пісенний репертуар «Смерічки». Шалений попит серед слухачів мали «Тече вода», «Червона рута», «Водограй» тощо. Але з часом смаки публіки змінювались, популярність ВІА поступово згасала. Колектив «Смерічка» тричі змінював склад виконавців, а також вдавався до перерозподілу творчих обов'язків серед артистів.

Слушна думка українського журналіста Івана Лепши, який досить старанно спостерігає за еволюцією українського мистецтва й культури: варто організувати регулярний всеукраїнський молодіжний фестиваль популярної пісні, який був би присвячений історії розвитку цього жанру в Україні [Лепша, 1989]. Певний час він шукав можливостей залучити молодих артистів (аматорів) та професійних виконавців до відродження національної культури. Згодом усе ж вдалося здійснити омріяне. Так, у сучасній українській культурі з'явився Всеукраїнський фестиваль мистецтв «Червона рута».

Конкурс молодих виконавців під назвою «Червона рута» засновано 1989 року як змагання серед молоді у сфері сучасної та популярної пісні. Періодичність цього масового видовища — один раз на два роки. Перший рік — відбіркові тури молодих талантів у кожному регіоні України, а другий

рік (фінальний показ) — підготовка і проведення концерту у форматі телевізійної ротації для всіх зацікавлених глядачів та поціновувачів. На першому фестивалі окреслено певні жанри для виконавців, у яких вони могли продемонструвати щось власне, особливе й неповторне. Зокрема, вагому увагу організатори приділили жанрам популярної пісні, стилю денс-поп, рок-творчості й акустичній музиці. Ідея заснування фестивалю належала журналісту Івану Лепші, а всі організаційні процеси втілили в життя майстри української пісні, зокрема: Тарас Мельник, Кирило Стеценко, Анатолій Калениченко, Олег Репецький та Іван Малкович. За часи функціонування конкурсу «Червоної руті» в українському шоу-бізнесі з'явилося багато нових імен, які й донині популяризують українську пісню, що лунає планетою. Зазначимо, перший випуск телевізійного формату фестивалю відбувся 1989 року в м. Чернівці, а 2019 року, знову повернувшись на рідну Буковину, було востаннє проведено «Червону руту» [Червона Рута]. Подальша доля фестивалю невідома через події, що відбуваються в Україні.

Завдячуючи «Червоній руті», набули популярності Інесса Братушик, Марія Бурмака, Павло Дворський, Леся Горова, Ані Лорак, Наталія Могилевська, Олександр Пономарьов, Алла Попова, В'ячеслав Хрусенко, Ірина Шинкарук та ін. Окрім цього, в Україні відомими стали музичні гурти в жанрах рок, хіп-хоп і автентичної музики: «Брати Блюзу», «Даха Браха», «Плач Єремії», «Тартак», «ТНМК» тощо. За часи свого функціонування, що два роки, фестиваль «Червона рута» сприяв популяризації української музики, співпрацював з артистами, які були учасниками попередніх років, запрошував їх та гостей концертної програми працювати в журі, а також сприяв популяризації їхніх музичних творів (платівок), відкриваючи тимчасові крамниці для всіх охочих [Червона Рута]. Іноді учасників попередніх років, які скористалися можливістю потрапити в середовище шоу-бізнесу, популяризували себе власною аудіопродукцією (касетами або CD-платівками) під час проведення «Червоної

рути». Зрештою, у цьому зацікавлені і молоді артисти, і організатори фестивалю, які мали змогу скористатися підтримкою Міністерства культури і туризму України та Українського фонду культури, щоб платівки з українською піснею могли придбати поціновувачі української музики.

З року в рік на цьому конкурсі зростала кількість виконавців, кожен намагався знайти себе у сфері шоу-бізнесу як творча особистість, зацікавити публіку своїми творами, налагодити відносини з уже відомими артистами, які набули популярності завдяки «Червоній руті», або були метрами української естради.

Так чи так, але початок ХХІ ст. та розвиток нових технічних засобів вносили свої корективи. З'являлися нові технології, будувалися приватні заклади, розраховані на запис музичних творів, здійснювався ребрендинг цифрової дистрибуції. Організатори «Червоної рути» також не втрачали можливостей скористатися усіма перспективами аудіовізуальної продукції. Так, з початку 2011-х років трансляція вже відбувалася на мережевих інтернет-каналах, платформах Facebook та Instagram, навіть було створено власний YouTube контент. Окрім цього, щоразу під час фестивалю випускали музичні платівки учасників попередніх років, а молоді артисти й конкурсанти теж пропонували свої записи, щоб долучитися до таких інтерференційних дій.

Завдяки інтернет-ресурсам є можливість ознайомитися з історією фестивалю, переглянути усі відео щодо періоду його становлення, здійснити віртуальний екскурс, щоб дізнатись про перші творчі кроки багатьох виконавців. Однак нині цей творчий продукт набуває бізнесового характеру. Чимало артистів та продюсерів, які охоче брали участь у проведенні фіналів, порушили його автентичність, яку започаткував 1989 року І. Лепша. Нині організатори та продюсери «Червоної рути» варіативно переплітають дуалістичну назву «шоу-бізнес». Вони використовують професійну частину артистів для участі у фестивалі, розбавляючи його аматорським музикуванням (маловідомими колективами

або артистами з периферії, які не в змозі забезпечити собі більш якісного оформлення виступу). Зауважимо, що багатьох із молодих талантів справді не помічають ні публіка, ні члени журі, бо тільки професійні виконавці здатні рекламувати й популяризувати свою творчість власним коштом або за підтримки меценатів. Насправді ж іноді талановиті співаки чи інструменталісти, маючи творчу жагу, на певний час спалахують, але без підтримки згодом згасають.

Фестиваль «Червона рута» — один із вагомих чинників в українському мистецтві, покликаному поширювати в людському загалі національну ідею. Він популяризує вітчизняну музичну культуру, виявлену в мелосі, мові, гармонічній фактурі твору. Проте, доки система шоу-бізнесу буде підкорена процесами дуалістичної форми грошової винагороди, питання щодо нових артистів і музики проблематичне. Так, виявлення під час конкурсу талановитих митців — це все в минулому. Останніми роками публіка не бачила нових творчих індивідуальностей, як це було до 2011 року. Сподіваємось, що після довгої перерви (*востаннє «Червона рута» відбулась в м. Чернівці 2019 року*) організатори наважаться надати перевагу не «шоу-бізнесу», а творчості, таланту і мистецтву.

Список використаної літератури та джерел

1. Бойко О. М. Становлення української рок-музики: біт-біт. *Музична україністика: сучасний вимір* : зб. наук. ст. / Ін-т мистецтвознавства, фольклористики та етнології ім. М. Т. Рильського Нац. акад. наук України. Київ, 2009. Вип. 3 С. 264–283.

2. Лепша І. Пісня буде поміж нас: Зірки української естради. Київ : Україна, 1989. 91 с.

3. Павленко О. М., Юцевич Ю. Є. Рок-музика та її вплив на молодь. *Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка*. 2000. № 5. С. 79–85.

4. RutaFest — Всеукраїнський фестиваль сучасної пісні та популярної музики. *Червона рута*. 2023. URL: <http://rutafest.art/load/> (дата звернення: 23.11.2023).